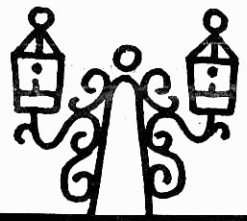

Sankarivainajien muistolle

□ **Tänä** tammikuun 28:ntena eli Kallen päivänä julkistettiin Oulun uusi kirja: **Oulun sankarivainajat**. Kirjan julkaisija on Oulun Sotaveteraanit r.y. Idea on veteraani Yrjö Ension, siviilissä tilimiesten tilimies, ekonomi ja kiinteistöneuvos. Hän on kerännyt materiaalin, joka monilta osin on ollut työn ja vaivan takana. Vaan kun mies ei ole tottunut antamaan periksi! Hyvin tehty, vaikka tietysti tällaiseen työhön aina jotain huomautettavaakin jää.

□ **Monta** on Ensilla ollut auttaja. Viimeisessä vaiheessa on sitten kirjaksi toimittamisessa auttanut tohtori Heikki Lantto. Oulun ev.lut. seurakunnat ovat tukeneet taloudellisesti. Hyvä painopaikka on K.J. Gummerus Jyväskylässä. Ension ja muiden veteraanien idea syntyi itsenäisyytemme juhluvuoden merkeissä ja julkistaminen ajoitettiin tietoisesti kaikkien Kallein päiväksi, johon liittyy vapaussodan alkamisen muisto.

□ **Nuorikin** lukija varmaan arvaa, että kun vanha veteraani selaillee tällaista kirjaa, herää monenlaisia muistoja. Minä kuulun siihen ikäluokkaan, jonka muistot alkavat jo 70 vuoden takaisesta Kallen päivästä. Muistonsiruja, mutta eivät ne unohdu, puhumattaakaan 1939 alkaneen kolmen sodan sarjan muistoista.

□ **Selailin** kirjaa sivu sivulta ja kohtasin monet kasvot ensimmäisen kerran moniin vuosiin. Voi, veljet! Muuta en osaa sanoa. Ystäviä, luokkatovereita, tuttavii, urheilu-, partio-, suojeluskunta ja aseveljiä, melkein kaikki nuoria miehiä, elämä edessään, mutta kuolema juuri sillä linjalla, välissä. . .

□ **Aivan** lapsuudestani muistan nimen Joju Lisitzin, jonka perhe kuului vanhempieni ystäväpiiriin. Hän kaatui maaliskuussa 1918 juuri 16 vuotta täytettyään, vapaaehtoinen kuudesluokkalainen Lyseosta, partiopoika. Niin, vapaaehtoi-

Eteläpohjalaisten muistomerkki Mannerheimin puistossa Oulussa.

siahän ne olivat kaikki! Se oli surullista, se oli järkyttävää. Ja aivan saman tunteen me sitten itsekukin ehdimme kokea liian monta kertaa omien sotiemme aikana.

□ **Kansakunta** on ikuisessa kiitollisuudenvellassa näille miehille ja naisille. Myös nämä oululaiset ovat ansainneet oman kirjansa.

□ **Kirjan** sisältö, kokoonpano, järjestys ja taitto on minun

mielestäni ratkaistu mielekkäästi, vaikka ensin yllättyinkin, kun huomaa sotien 1939—45 kaatuneet sijoitetuiksi alkuun. Mukaan on otettu myös hautausmaiden kartat, Oulun hautausmaa, Tuomiokirkon sankarihaudat ja Oulujoen hautausmaa, niin että nyt on helppo etsiä oikealle paikalle. Mukaan on otettu myös kuvat kaikista Oulun sankari-muistomerkeistä. Lopussa on

luettelo myös oululaisista vaikaumuksensa puolesta traagillisessa veljessodassa kuolleista ja kuva heille pystytetystä muistomerkistä.

□ **Vapaussodalle** on omistettu hieman enemmän huomiota kuin myöhemmille sodille. Sen vainajista julkaistaan sekä henkilötiedot että kuva, mikäli ne ovat olleet saatavissa, myös eteläpohjalaisista Oulun taistelussa 3. 3. 1918 kaatuneista. Vapaussodan tunnelmista kertoo myös kahden sivun mittainen lainaus Kaiusta 16. 4. 1918. Viimeiseen sotaan taas liittyy ylipäällikön päiväkäsky Torniossa kaatuneen majuri Pentti Valkosen nimitämisestä Mannerheim-ristin ritariksi.

□ **Oululaisuuden** määrittäminen on tässä toimitustyössä ollut muutamin kohdin ongelmallista. Viimeinen leposija Oulussa on tehnyt eräistä sankarivainajista oululaisia post mortem, toisaalta ehkä kaipaamme joitakin nimiä ja kuvia, minä esimerkiksi yhtä ylioppilastoveriani, mutta ehkä hän ei ollutkaan oululainen. Murehdin myös sitä, että en ole arvannut tarjota kolmen ystäväni kuvaa. Ongelmansa tiedostaen julkaisija kehottaakin ottamaan yhteyttä toimistoonsa.

□ **Tammisunnuntai!** Siitä puhutaan ja samalla kuitenkin puhutaan tammikuun 28. päivästä 1918 sodan alkamisen päivänä. Se päivä oli kuitenkin jo maanantai. Miksi siis tammisunnuntai? Selvisihän se! Jo 20-luvun alkupuolella alettiin kuulemma tammikuun viimeistä sunnuntaita viettää nimenomaan vapaussodan alkamisen muistopäivänä. Tosiasiasahan aseellisiakin yhteenottoja oli jo ennen 27.—28. tammikuuta 1918. Mutta tammisunnuntaista tuli silti käsite. Nyt tammisunnuntaina Oulussa vietetään kuukauden viimeistä päivää. Elämme toivossa: ei enää sotaa.